

rijskom arhivu Rijeka« (I. Krota), »Arhivska građa o otocima Cresu i Lošinj u Historijskom arhivu Pazin« (J. Jelinčić), »Turistički vodiči kao izvori za povijest lošinjskog hotelijerstva 1887—1913« (B. Kojić), »'Datja' i 'prijatja' trećoredskih samostana kao izvor za gospodarsku povijest Cresa i Lošinja« (A. Badurina), »Izvori za prirodnoznanstvenu i prirodnofilozofsku povijest Cresa i Lošinja« (Ž. Dadić), »Školstvo Cresa-Lošinja u spisima Istarskog sabora« (Z. Greblo), »Pregled novije arhivske građe za povijest Cresa i Lošinja u Arhivu Hrvatske« (J. Paver), »Arhiv bivše osorske biskupije« (M. Bolonić), »Izvori za arheologiju Cresa i Lošinja« (J. Čus-Rukonić), »Nekoliko napomena i primjera o štampanim izvorima za noviju povijest Cresa i Lošinja« (V. Oštrić), »Informacija o arhivskoj građi u Arhivu Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske koja se odnosi na otoke Cres i Lošinj« (A. Feldman), »Arhivska građa o Cresu i Lošinj u Arhivu IHRPH za razdoblje 1945—1952« (N. Kremsir), »Specijalna bibliografija objavljenih povijesnih izvora za Istru, s posebnim osvrtom na objavljene izvore za otoke Cres i Lošinj« (D. Munić). U diskusiji su također objavljena dva saopćenja: »Starija građa za povijest Cresa i Lošinja u fondovima i zbirka Arhiva Hrvatske« (M. Modrušan) i »Arhivska građa o osorskoj biskupiji u Tajnom Vatikanskom arhivu« (I. Grah). Ostalih sedam diskutanata dali su više zanimljivih podataka (D. Klen, O. Bonić, B. Fučić, A. Kalpić, R. Manzoni, J. Sokolić).

Kao što je lako uočljivo već i iz samih naslova nabrojanih članaka, zanimanje autora proteže se od izvora arheološke naravi preko arhivske prirode do bibliografskog uvida u zadanu materiju. Organizatori savjetovanja i izdavači zbornika nisu imali lagan zadatak jer nema istraživača koji se bave samo prošlošću otočja općine Cres-Lošinj. Izuzetno je pohvalan napor organizatora koji je rezultirao okupljanjem tolikih autora i koji su dali uvid u niz arhiva i drugih spremišta arhivske i druge građe, ili pak u sadržaj pojedinih izvora. Tekstovi su različite kvalitete, a autori su imali i raznolike metodološke pristupe obradi zadane teme — sadržaji se kreću od znanstvene rasprave i saopćenja do pregleda i zanimljivoga prikaza određena sadržaja. Upozoravamo, dakle, na ovaj svezak »Otočkog ljetopisa«, jer je i sâm postao nezaobilazan izvor za svakoga istraživača koji želi početi ili želi nastaviti dalji istraživački rad u oblasti povijesti otoka Cresa i Lošinja, te susjednih otočića. (PETAR STRČIĆ).

PETAR BAHN, »FAMILIENFORSCHUNG, AHNENTAFEL, WAPPENKUNDE. WEGE ZUR EIGENEN FAMILIENCHRONIK«. Niedernhausen 1986. Priručnik je namijenjen genealogima i istraživačima obiteljskih povijesti. Glavnina teksta pregledno upućuje istraživača u način izrade rodoslovlja i raznovrsne mogućnosti pronalaženja podataka o osobama, a dodana su i kraća poglavlja o heraldici i osnovnim pojmovima pomoćnih povijesnih znanosti. Za nas je posebno zanimljiv pogled u današnje stanje genealogije i njeno suvremeno valoriziranje u okviru povijesne znanosti, a može koristiti i adresar genealoških društava SR Njemačke s pregledom njihovih glasila. Osnovni tekst o samoj genealogiji je izložen sažetije nego u većini ranijih genealoških udžbenika, npr. O. Lorenz, Lehrbuch der gesamtten wissenschaftlichen Genealogie, ali je Bahnovo djelo prikladno početnicima za brzo ulaženje u praktičan rad.

Preporod interesa za genealogiju koji nastaje 70-tih godina ovoga stoljeća autor povezuje s obnovom naizgled zaboravljenih vrijednosti kao što su domovina i tradicija koje se ponovno javljaju u pozitivnom aspektu. U književnosti je ovaj trend izražen romanom Alexa Haleya »Roots« (»Korijeni«). Preko 40 regionalnih genealoških društava diljem Njemačke, pretežno sastavljenih od članova srednje i mlađe generacije uspjela su prevladati nepovoljnu hipoteku prošlosti kada je u doba nacizma genealogija služila utvrđivanju rasne čistoće i prenaglašavala ulogu plemena, baštine, predaka, a isto tako i poslijeratnog razdoblja obnove kada se »duh vremena« usmjerio u budućnost, a bavljenje prošlošću ocijenjeno beskorisnim. Sociološki pristup je naglašen i u povezanosti koju autor vidi između zamaha genealoških istraživanja i fenomena slobodnog vremena; prikupljanje podataka o povijesti obitelji spada u širi kontekst kolekcionarstva, a poprčano je tipičnim zadovoljstvom koje imaju sakupljači. Genealogija kao hobi ima visoku obrazovnu vrijednost.

Prema mišljenju Petera Bahna genealogiji će pripasti značajna uloga u formiranju metodologije povijesti. Potaknuta tzv. valom nostalgije današnja će genealogija pomoći ravnomjernijem razvitku povijesne znanosti, jer povijest nije samo povijest careva, kraljeva i državno-političkih tvorevina, nego također i povijest malih teritorija, gradova, sela, staleža i zaključno obitelji. Zna se da je npr. g. 1813. bila bitka naroda kod Leipziga, ali koje je konkretne učinke imao taj krupni događaj na njegove sudionike? Kako su prve željeznice utjecale na promjenu života stanovnika područja kroz koje su prolazile? Genealogija treba nadopuniti političku povijest prikazom svakodnevnog života običnog čovjeka i može naročito poslužiti historijskoj demografiji. Autor smatra da je na osnovu broja djece moguće zaključivati o uzrocima gladi i socijalnih nemira u pojedinim pokrajinama. Dok povijesna znanost utvrđuje objektivno značenje događaja genealogija i pojedine obiteljske povijesti očituju kakva su subjektivna značenja imali pojedini događaji za tadašnje ljude i kako su bili tada tumačeni. Važnost genealogije za kulturnu povijest očita je s obzirom da su kneževske i kraljevske obitelji Evrope proteklog tisućljeća određivale sva politička zbivanja, a kod njih su odnosi prema rođacima i ženidbena politika igrali jednu od najznačajnijih uloga.

Središnji dio knjige obrađuje razvitak genealoške teorije i prakse, nje-ne suvremene organizacijske oblike, te obiluje uputstvima o izvorima za genealogiju koja mogu korisno poslužiti i našim istraživačima pri izradi genealoških tablica. Ovrćući se na elektronsku obradu genealoških podataka autor tvrdi da je ona u Njemačkoj tek u začetima u odnosu na stupanj dosegnut u SAD.

U heraldičkom poglavlju sudjelovao je arhivski nadinspektor Hessenskog Državnog arhiva u Darmstadtu Frieder Boss. Heraldika je izložena ukratko za neposredne potrebe genealoga. Autor prihvata tročlanu podjelu heraldike na učenje o grbovima, umjetnost izrade grbova i heraldičko pravo. Ističe se kod nas slabo poznata činjenica da su u demokratskim zajednicama njemačkog jezičnog područja grbove posjedovali ne samo plemići nego i građani i seljaci. Na ovom je mjestu potrebno nadopuniti autora ukazivanjem na istu pojavu i u Francuskoj o čemu svjedoči i francuska »Encyclopaedia universalis« u 9. svesku 2. izdanja iz god. 1985. na str. 242.

Tekst nadopunjuju brižljivo odabrani faksimili starih i suvremenih genealogija, tabelarnih formulara za upis predaka, sveučilišnih matrikula, minijatura s heraldičkim motivima, izvoda iz matičnih knjiga i slične arhivske građe koja pruža podatke za genealoška istraživanja. Ističe se bakrorez iz 16. st. s prikazom bračnog para Stratzmann sa 38 sinova i 15 kćeri. Djelo završava pregledom stručne bibliografije te adresama važnijih arhiva u obje Njemačke, Austriji, Luxemburgu, Švicarskoj, Poljskoj i SAD. (ANDREJ ČEBOTAREV).

MILAN BUBEN, »HERALDIKA«. Praha 1986. Priručnik obrađuje povijesne uzroke nastanka grbova i razvitak heraldike, heraldičke likove i osnovne pojmove, terminološki rječnik te kazalo osoba i mjesta. Sadrži mnoštvo podataka o češkim, moravskim, šleskim i slovačkim grbovima i povijesnim činjenicama vezanim za spomenute nacionalne heraldike, a ilustriran je ponajviše obiteljskim, gradskim, crkvenim, cehovskim i zemaljskim grbovima navedenog područja. Bubenova »Heraldika« je nastala na supstratu zrelih rezultata višestoljetnog razvitka bogate heraldičke literature, naročito češke i moravske, a odražava visoki stupanj uopćavanja, osobito uočljiv u poglavlju koje od rane gotike do realizma za svako razdoblje napose navodi tipične stilske odrednice. Pregled heraldičke literature čehoslovačkog područja popraćen je kraćim ocjenama. Autor smatra da heraldika nadilazi povijest s obzirom da je očitovanje simbola nadvremensko. Konstatira nagli rast interesa za heraldiku u ČSSR-u te kaže da je tamo najpopularnija heraldika gradova. Buben citira engleskog heraldičara Anthony Wagnera kojemu je heraldika »stenografija povijesti«. Našim heraldičarima može Bubenova studija poslužiti za osvjetljavanje pojedinih aspekata hrvatske heraldike kroz analogije sa češkom i za ukazivanje na teme koje bi i kod nas valjalo istražiti. (ANDERJ ČEBOTAREV).

GRBOVI NAŠE OBALE. IZLOŽBA GLIPTOTEKE JAZU. Zagreb 1985. Dje-latnosti koje zahvaćaju u oblast pomoćnih historijskih znanosti u nas su rjeđe — uglavnom, ukoliko nisu vezane uz arhivistiku. Malo, vrlo malo ima objavljenih i stručnih, a još manje znanstvenih tekstova iz heraldike, sfragistike, genealogije, itd. Zbog toga nas neki put zbuni kakva aktivnost do te mjere da je, vlastitim nemarom, jednostavno preskočimo. Čak je i ne registri-ramo — iako je i vrijedna, i zaslužuje da je barem spomenemo ako već i nemamo stručnjaka spremnog da nešto više napiše u obliku stručnog osvrta ili recenzije. Ovaj put se radi o izložbi »Grbovi naše obale«, koje je Gliptoteka JAZU u Zagrebu priredila od 21. 5. do 21. 7. 1985, i o kojoj je ostavljen vidljiv trag u istoimenom katalogu. Katalog je uredila i dala mu tekst Mirjana Sakač, kao što je i autor koncepcije te (uz Zorana Kulundžića) likovne postave. Iako je bila ograničena fundusom Gliptoteke, iz kojeg je odabran materijal, ona i ostali suradnici na oblikovanju izložbe i njezinoga kataloga dali su lijep uvid u svoju povijesnu zbirku, nastalu kopiranjem izvornika na terenu. Tako je prikazano devet grbova iz Senja, 12 iz Raba, 11 iz Paga, 3 iz Zadra, 6 iz Šibenika, 4 iz Trogira, 5 iz Splita, po jedan iz Omiša, Dubrovnika, Zagreba, Perasta, te dva grba nepoznata nalazišta (ukupno je prezentirano 56 tih heraldičkih cjelina). Grbovi su stoljećima bili dio života, posebno gornjih hijerarhijskih struktura feudalnog doba, ali — zanimljivo je — i danas traju u novim uvjetima, dakako, bez prevelikog vezanja za